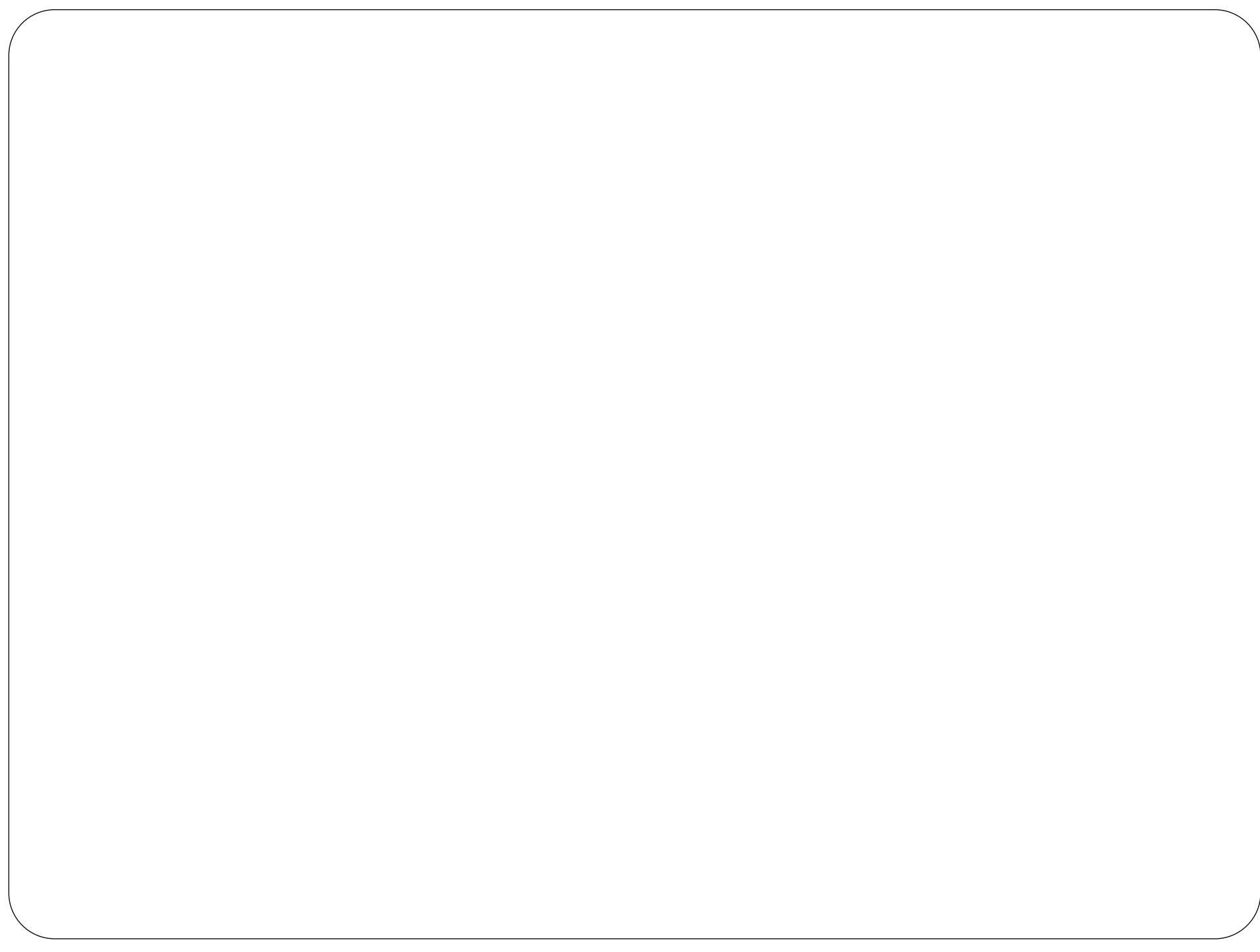

Εγχειρίδια και αναλυτικά
προγράμματα:
όψεις και πρακτικές της
διδασκαλίας της Ιστορίας στην
ελληνική εκπαίδευση

Κωνσταντίνα Παπακώστα
Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ02 Χαλκιδικής

Α. Εισαγωγή: Νόμοι, παραγωγή και έγκριση σχολικών εγχειριδίων - γενικό πλαίσιο

- σχολικά εγχειρίδια Αρχαίας Ιστορίας
- 1950 έως σήμερα
- δημοσίευση σχολικών εγχειριδίων --> κρατικό μονοπώλιο
- γενίκευση της κρατικής πολιτικής μονοπωλίου: 1969/70
- 1937 – 1969/70: “γκρίζο τοπίο” συγγραφής, δημοσίευσης και διανομής βοηθητικών εγχειριδίων

Β. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Β. α. Περιεχόμενο

ΑΠ	ΤΑΞΗ	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ (από - ως)	
1913	δ'	Η Ελλάδα προ των Περσικών Πολέμων	Υποταγή της Ελλάδος εις τους Ρωμαίους
1957	δ'	Η ζωή των πρωτογόνων και η εξέλιξίς των	Διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου
1969	δ'	Οι αρχαίοι Έλληνες (Ο ελληνικός χώρος – Οι πρώτοι πολιτισμοί εις τον ελληνικόν χώρο)	Διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου
1977	δ'	Οι αρχαίοι Έλληνες (Ο ελληνικός χώρος – Οι πρώτοι πολιτισμοί, η ακμή τους και τα μνημεία τους)	Διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου
1987	γ'	Ελληνική μυθολογία	Προϊστορία - πρωτοϊστορία
1987	δ'	Γεωμετρικά χρόνια	Η Ρώμη κατακτά την Ελλάδα
1995	γ'	Ελληνική μυθολογία	Προϊστορία - πρωτοϊστορία
1997	δ'	Γεωμετρικά χρόνια	Η Ρώμη κατακτά την Ελλάδα
2001 (ΑΠΠΣ)			

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

<u>Α.Π.</u>	Εγχειρίδια ιστορίας
1913 1957	Βοηθητικά εγχειρίδια
1969	1969/70: <u>Λυμπεροπούλου – Τζωρτζακάκη Β.</u> , <i>Ιστορία δ' Δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ.
1977	1977/78-1986/87: <u>Καματερού-Γλυτσή Γ.</u> , <i>Αρχαία Ελλάδα, Ιστορία δ' Δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ.
1987	1987/1988-2005/2006: <u>Ακτύπης Δ., Α. Βελαλίδης, Θ. Κατσουλάκος, Κ. Χωρεάνθης</u> , <i>Στα παλιά χρόνια, Ιστορία δ' δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ. <u>Ακτύπης Δ., Μ. Καΐλα, Θ. Κατσουλάκος, Γ. Παπαγρηγορίου, & Κ. Χωρεάνθης</u> , <i>Στα πολύ παλιά χρόνια, Ιστορία γ' Δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ.
1995- 1997	Μέχρι σήμερα: <u>Κατσουλάκος Θ., Ι. Καρυώτη, Μ. Λένα Μ., Χρ. Κατσάρου</u> , <i>Στα αρχαία χρόνια, Ιστορία δ' Δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ. Μέχρι σήμερα: <u>Μαϊστρέλλης Σ., Ε. Καλύβη, & Μ. Μιχαήλ</u> , <i>Ιστορία: από τη Μυθολογία στην Ιστορία, Ιστορία γ' Δημοτικού</i> , Αθήνα: ΟΕΔΒ.

1929-1969

Εγχειρίδια Δημοτικού Σχολείου

```
graph TD; A[Εγχειρίδια Δημοτικού Σχολείου] --> B[Διδακτικά  
Με έγκριση του Υπουργείου  
Παιδείας]; A --> C[Βοηθήματα/  
βοηθητικά βιβλία]; A --> D[Ελεύθερα  
αναγνώσματα  
Απλή σύσταση]; B --> E[Αναγνωστικά]; B --> F[Εγχειρίδια];
```

Διδακτικά

Με έγκριση του Υπουργείου
Παιδείας

Βοηθήματα/
βοηθητικά βιβλία

Ελεύθερα
αναγνώσματα
Απλή σύσταση

Αναγνωστικά

Εγχειρίδια

Εκδοτικές πολιτικές: Α. Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΙΣ Διδ. βιβλίων

Αριθ. Πρωτ. 68743

Έν Αθήναις τῆ 20-6-1956

Π Ρ Ο Σ

Τόν κ. Γ. ΚΑΦΕΝΤΖΗΝ

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Ανακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 67002)19-6-56 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1956)57 τὸ ὑποβληθέν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας «ΙΣΤΟΡΙΑ» ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ βιβλίου σας κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν οἰκείων Ἐπιτροπῶν καὶ μετὰ τὴν θεώρησιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐκτυπώσητε τοῦτο, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἔγκρισ ἀὐτῆ παρέχεται ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διορθώσεως τῶν σφαλμάτων καὶ δύναται νὰ ἀνακληθῆ ἀνά πᾶσαν στιγμὴν.

Πᾶν βιβλίον μὴ φέρον αὐτολεξεί τὴν παρούσαν δὲν εἶναι ἔγκρισμένον.

Ἐ. Ὑ.

Ὁ Διευθυντής
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δ/ΣΙΣ Δ' ΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθ. Πρωτ. 75407

Έν Αθήναις τῆ 30-6-1956

Π ρ ὶ σ

τοῦς κ. κ. Α. Κυριαζόπουλον – Ν. Διαμαντόπουλον

Λεωφόρος Σμύρνης 52

Ἐ ν τ α ὕ θ α

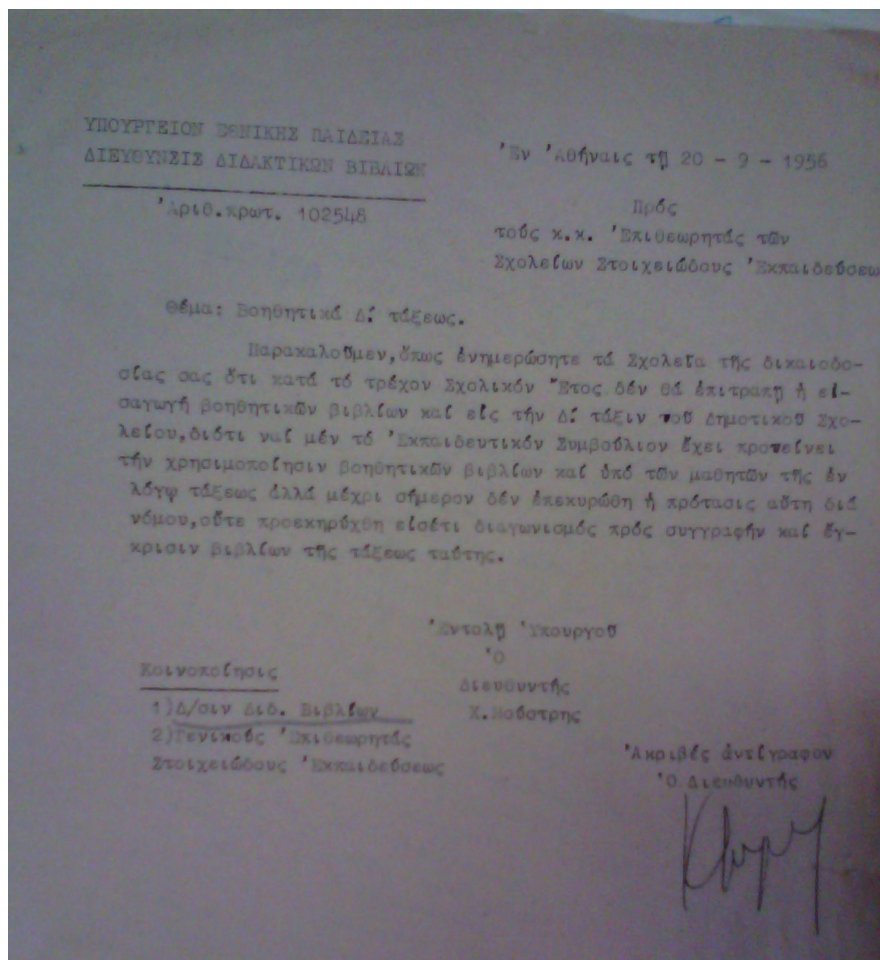
Ανακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 75407/30/6/55 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν διετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1956 – 1957 τὸ ὑποβληθέν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας «Ἱστορία» ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς «Ἱστορίας» διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ βιβλίου σας κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν οἰκείων Ἐπιτροπῶν καὶ μετὰ τὴν θεώρησιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐκτυπώσητε τοῦτο, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἔγκρισ ἀὐτῆ παρέχεται ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διορθώσεως τῶν σφαλμάτων καὶ δύναται νὰ ἀνακληθῆ ἀνά πᾶσαν στιγμὴν.

Πᾶν βιβλίον μὴ φέρον αὐτολεξεί τὴν παρούσαν δὲν εἶναι ἔγκρισμένον.

Ἐντολὴ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντής
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Β. α. Τα "βοηθητικά" για τις πρώτες τέσσερις τάξεις του δημοτικού σχολείου

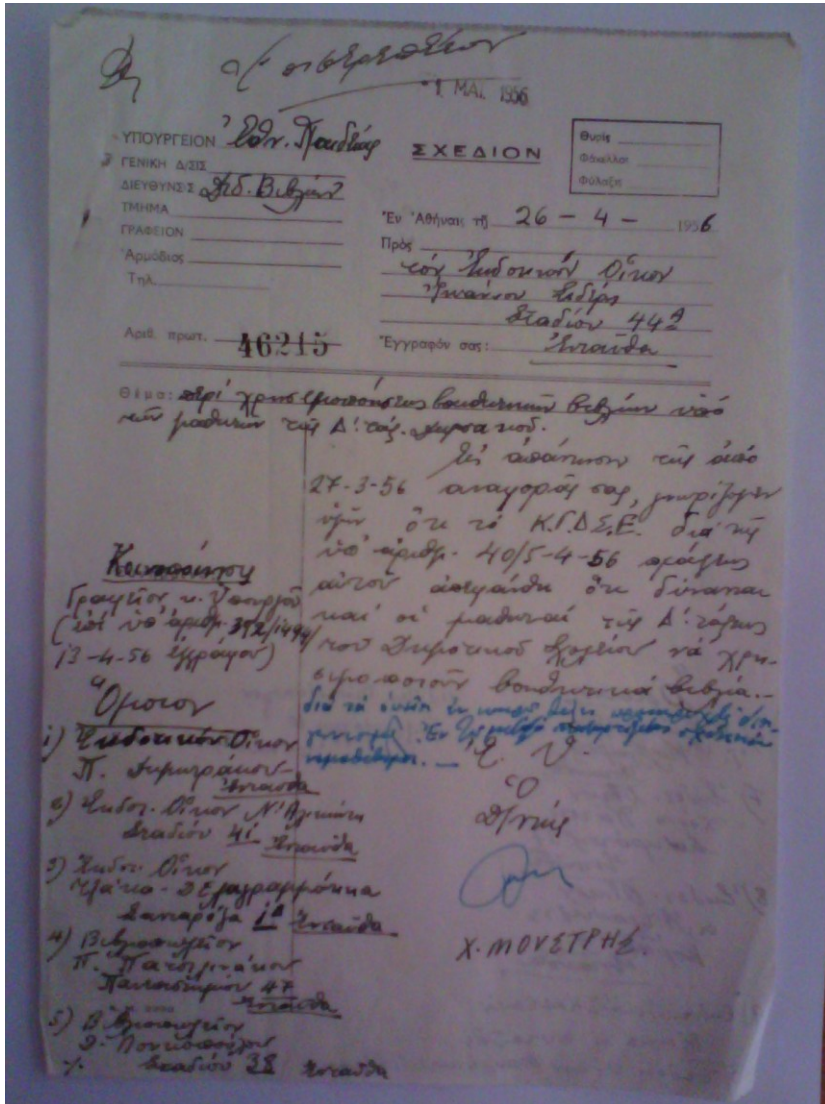

“Εν Αθήναις τη 20-9-1956 [...] Θέμα: Βοηθητικά Δ' τάξεως. Παρακαλούμεν, όπως ενημερώσετε τα Σχολεία της δικαιοδοσίας σας ότι κατά το τρέχον Σχολικόν Έτος δεν θα επιτραπή η εισαγωγή βοηθητικών βιβλίων και εις την Δ' τάξιν του δημοτικού σχολείου, διότι ναι μεν το Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον έχει προτείνει την χρησιμοποίησιν βοηθητικών βιβλίων και υπό των μαθητών της εν λόγω τάξεως αλλά μέχρι σήμερον δεν επεκυρώθη η πρότασις αυτή δια νόμου, ούτε προεκηρύχθη εισέτι διαγωνισμός προς συγγραφήν και έγκρισιν βιβλίων της τάξεως ταύτης. Εντολή Υπουργού.

Εν Αθήναις τη 20-9-1956, Προς τους κκ. Επιθεωρητάς των Σχολείων Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως, Θέμα: Βοηθητικά Δ' τάξεως.

Παρακαλούμεν, όπως ενημερώσητε τα Σχολεία της δικαιοδοσίας σας ότι κατά το τρέχον Σχολικόν Έτος δεν θα επιτραπή η εισαγωγή βοηθητικών βιβλίων και εις την Δ' τάξιν του Δημοτικού Σχολείου, διότι ναι μεν το Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον έχει προτείνει την χρησιμοποίησιν βοηθητικών βιβλίων και υπό των μαθητών της εν λόγω τάξεως αλλά μέχρι σήμερον δεν επεκυρώθη η πρότασις αυτή δια νόμου, ούτε προεκηρύχθη εισέτι διαγωνισμός προς συγγραφήν και έγκρισιν βιβλίων της τάξεως ταύτης. Εντολή Υπουργού [υπογράφει] ο Διευθυντής Χ. Μούστρης"

Β. α. 1. Εμφάνιση - εξωτερικά χαρακτηριστικά ~ενενήντα σελίδες

μικρό μέγεθος (B3)

απλή -διακοσμητική εικονογράφηση

ασπρόμαυρες λιθογραφίες

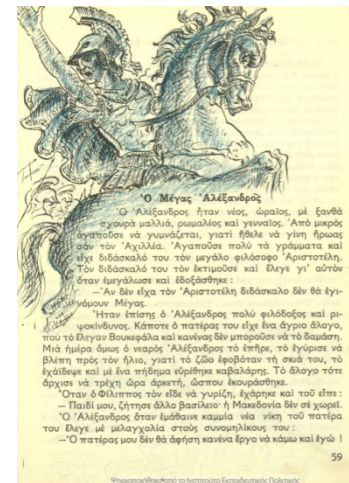
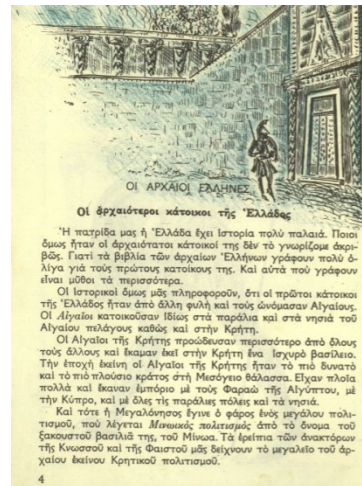
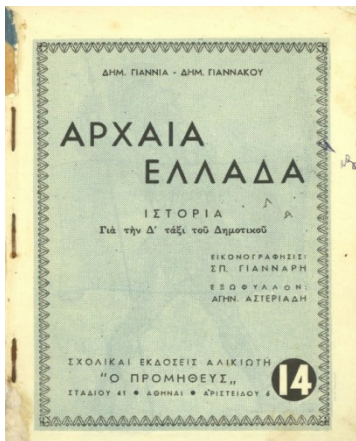
απουσία πηγών/παραθεμάτων

ασκήσεις: σπάνιες

εξώφυλλο: τετραχρωμίες

κακής ποιότητας χαρτί

απλή δημοτική

Β. α. 2. Οι συγγραφείς

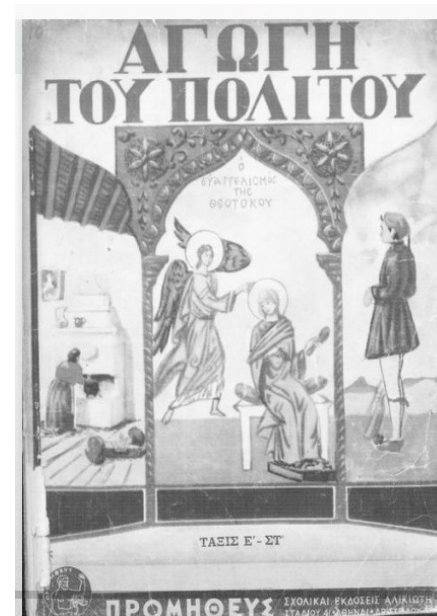
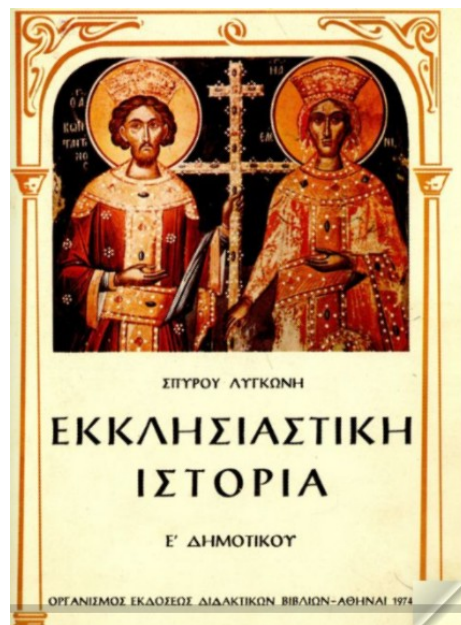
Ανεξάρτητοι

Ζεύγη

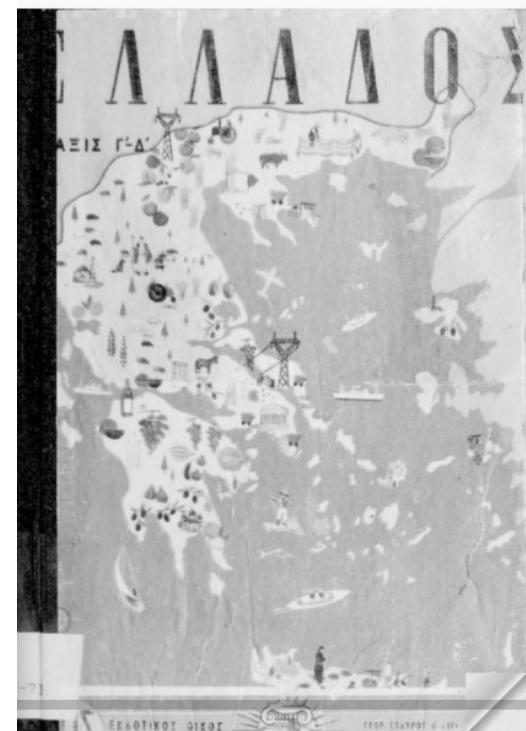
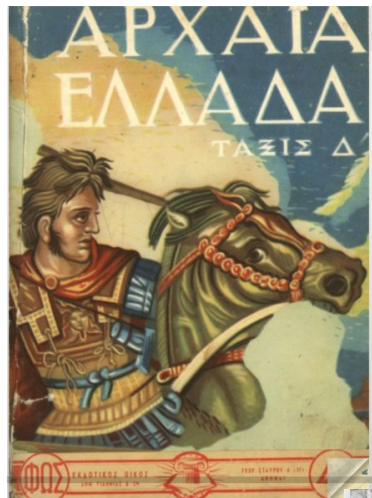
Συγγραφικές
ομάδες

δάσκαλοι – δημοδιδάσκαλοι

δημοσιεύουν εγχειρίδια και για άλλα αντικείμενα

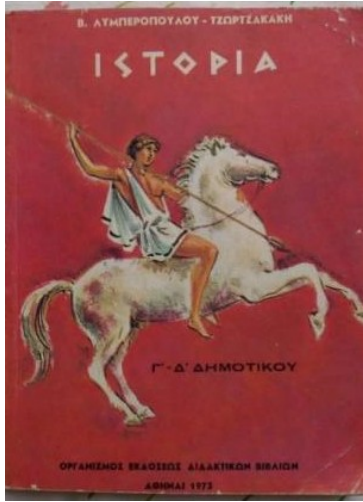

Β. β. Τα επίσημα εγχειρίδια

Β. β. 1. Εμφάνιση - εξωτερικά χαρακτηριστικά

Το αρχαιότερο μαντείο ήταν ό νας τοῦ Δία στή Δωδώνη. Οι κρες του μαντείου τῆς Δωδώνης μάντεων τῆς ἑλλάς τῶν θεῶν ἀπό τό πάταγο τῶν πουλιῶν καί ἀπό τό θροῦσμα τῶν ἀνεμοῦ μέσα στό φύλλο τῆς κρηφῆς Βελονίως.

Ἀργότερα ἡ σφῆρα τοῦ μαντείου τῆς Δωδώνης οκπαύστηκε ἀκό τό μαντείο τῶν Δελφῶν. Στούς Δελφούς, μέσα σ' ἓνα ἐλαρρετικό τοπίο μέ πλοῖσια ὄσση, πηγές καί σπηλιές, ήταν χτισμένος ὁ ναός τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα. Ο Ἀπόλλωνας ήταν ὁ θεός τῆς μουσικῆς. Γρήγορα ἡ σφῆρα τοῦ μαντείου ἀλλάθηκε σ' ὄλο τῶν κόσμο. Γιά κάθε σπουδαία ὑπόθεση ὄχι μόνο οἱ Ἕλληες ἀλλά καί πολλοί ἔθνη ζητοῦσαν τῶν χρησμοῦ στό μαντείο. Γιά νά εὐαρωτηθῶσαν τῶν θεῶν ἔφεραν στό μαντείο πλοῖσια δῶρα.

Ἄσκαος ἔργατῶν νά ζητήση χρησμοῦ, σπουδῆς πρώτα μέ κατοικία στον θεῶ Ἀπόλλωνα. Κατόπι ἡ Πυθία, ἡ κρηφά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΡΙΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΜΥΘΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	
1. Οι θεοί τῶν Ἑλλῆνων	5
2. Ο Προμηθεύς	7
3. Η καταστροφή τῶν Ἑλλῆνων	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΘΕΟΙ ΤῶΝ ἙΛΛΗΝῶΝ

A. Ο ΗΡΑΚΛΗΣ	
1. Τά παιδικά καί νεανικά χρόνια τοῦ Ἡρακλῆ	10
2. Η Ἀριστή καί ἡ Κασία	12
3. Οι ἀθέοι τοῦ Ἡρακλῆ	13
α) Τό λειψῆρ τῆς Νυμφῆς	14
β) Η Λαρναία ἕβρα	16
γ) Οι Στυμφαλίτες ὄρνιθες	17
δ) Οι στέβρες τοῦ Αἰόγρια	19
4. Η Ἰάκισση	20
5. Ο Βάντας τοῦ Ηρακλῆ	21
B. Ο ΘΗΣΕΑΣ	
1. Η παιδική καί νεανική ηλικία τοῦ Θησεῖα	25
2. Τό ταξίδι τοῦ Θησεῖα καί τό κατορθωτά του	26
3. Ο Θησεῖα στήν Ἀθήνα	28
4. Ο Θησεῖα στήν Κρήνη	29
5. Ο Μινώταυρος	30
6. Ο γοργόρας	31
7. Ο Θησεῖα, βασίλισσά. Τό τέλος του	33

208

9. Ο Ὀδυσσεύς σφῆρα στήν ἴθρα	81
10. Στήν κατάρα τοῦ Εὐκύκλω	83
11. Ὀδυσσεύς καί Τηλέμαχος	84
12. Ο Ὀδυσσεύς στό παλάτι	86
13. Ο Ὀδυσσεύς σφῆρα τῶν κρηφῆρας	88
14. Η Πηνελόπειά ἀναρωτῆται τῶν Ὀδυσσεῖα	89
15. Η Ὀδυσσεύς τῶν Ὀμήρου	91

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ἙΛΛΗΝΕΣ

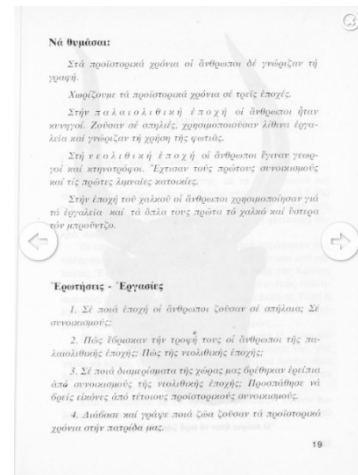
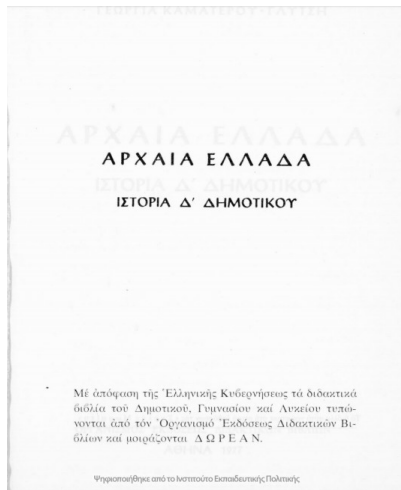
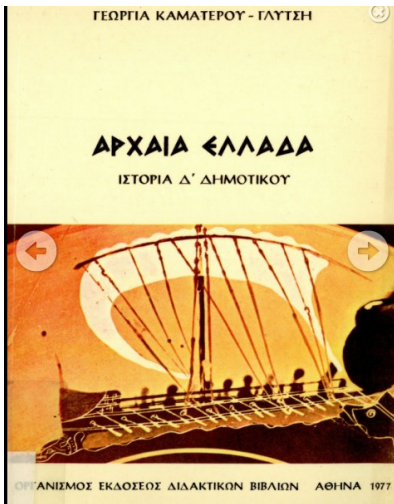
1. Εἰσοτήρι	96
2. Η κρηφά Ἑλλάδα	96
A. ΠΡΟΕΛΛΗΝΕΣ	
Αἰγυῖοι καί Αἰτωλοί πολιτισμός	97
B. Οἱ ἙΛΛΗΝΕΣ	
1. Διωνυσιακός πολιτισμός	101
2. Η κρηφά τῶν Δελφῶν	103
3. Οι κρηφά ὀληνικές σπουδῆς	104
Γ. Η ΘΗΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤῶΝ ἙΛΛΗΝῶΝ	
1. Η κρηφά τῶν Ἑλλῆνων	110
2. Οι πανελλῆνιος ἑνώσεις	112
3. Τά μαντεία	112
4. Οι Ἀσπονδοί	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οἱ ἙΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

A. Η ΕΠΙΡΑΗ	
1. Οργάνωση τῆς σπουδαστικῆς πολιτείας	116
2. Ο Ἀσπασίος καί ὁ νόμος του	117
3. Η ἀναστροφή τῶν νέων	119
4. Οι μνηστευτικῆ ἀλλαγῆ	120

210

B. β.2. Οι συγγραφείς

Θ. Κατσούλακος: διδάκτορας ιστορίας, καθηγητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Δ. Μελάς: σύμβουλος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Αν. Καρυώτη, Ε. Καλύβη και Χρ. Οι Κατσαρού: δάσκαλοι

Μ. Λένα, Σ. Μαϊστρέλλης και Μ. Μιχαήλ: καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Γ. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

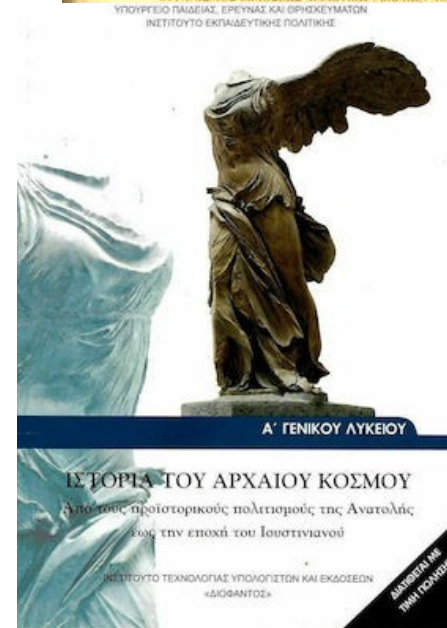
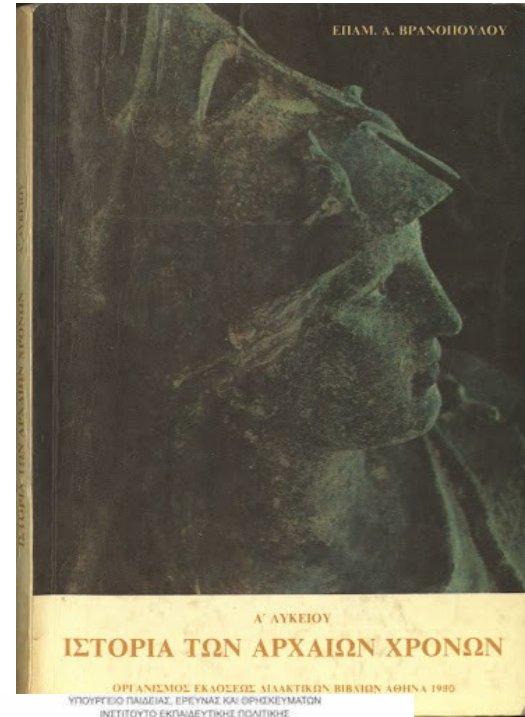
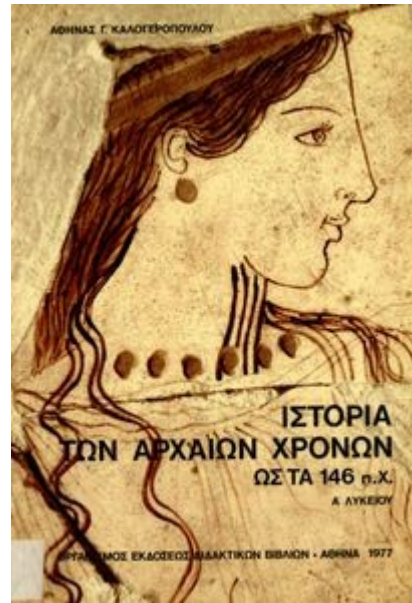
Γ.1. Περιεχόμενο

Α.Π.	Τάξη	Εγχειρίδια Αρχαίας Ιστορίας
1935	Α' & Β'	1947 - 1964/1965 Λαζάρου Α., Δ.Α. Χατζής, Από τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν Μηδικῶν πολέμων
1964	Α'	1965/1966-1966/1967 Καλογεροπούλου Α., Ἱστορία τῶν ἀρχαίων χρόνων ὡς τα 146 π.χ.
1968	Α'	1967/1968 -1974/1975, Μαλλιαρός-Λαζάρου-Χατζής , Ἀρχαία ἱστορία : Ἀπό τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 146 πχ. 1975/1976-1981/1982, Καλογεροπούλου Α., Ἱστορία τῶν ἀρχαίων χρόνων ὡς τα 146 π.χ.
1977	Α'	1983/1984-2005/2006, Λ. Τσακτσίρας, Μ. Τιβέριος, Ἱστορία των Αρχαίων Χρόνων ως το 30 π.Χ.
1985	Α'	
1997	Α'	
2001 (ΑΠΠΣ)	Α'	2007, Θ. Κατσουλάκος, Γ. Κοκκορού-Αλευρά, Β. Σκουλάτος, Αρχαία Ιστορία.

Γ.3. Οι συγγραφείς

Α. Λαζάρου: καθηγήτης της Βαρβακείου Σχολής·

Α. Καλογεροπούλου: αρχαιολόγος

Μ. Τιβέριος: καθηγήτης κλασικής αρχαιολογίας ΑΠΘ

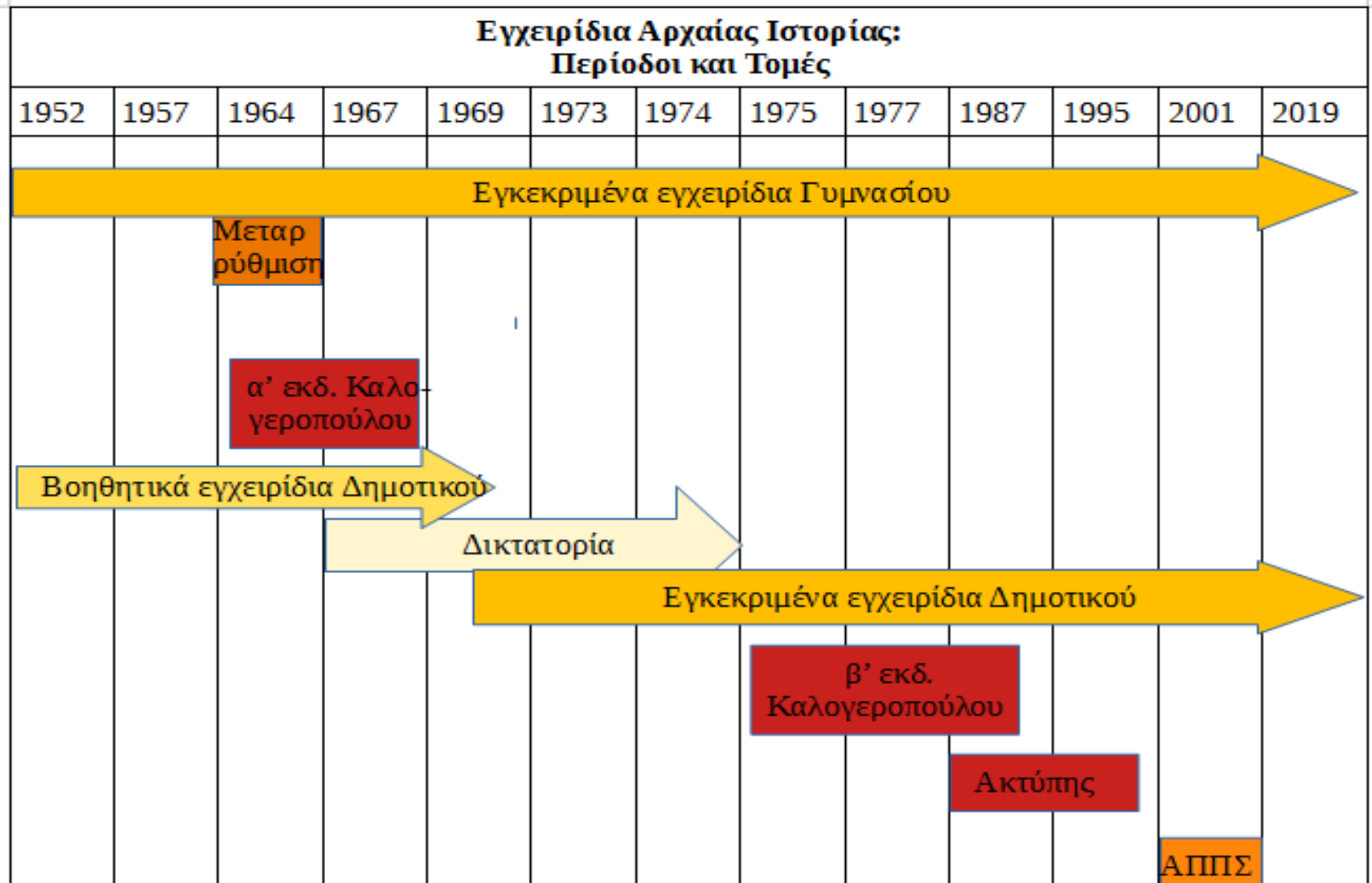
Σ. Κόνδης, Γ. Γρυντάκης, Γ. Δάλκος, Γ. Γιαννόπουλος, Α. Αζελής, Α. Χόρτης και Θ. Κατσουλάκος διδάκτορες ιστορικοί, καθηγητές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση·

Α. Μαστραπάς: Δ.φ., εκπαιδευτικός Δ.Ε.·

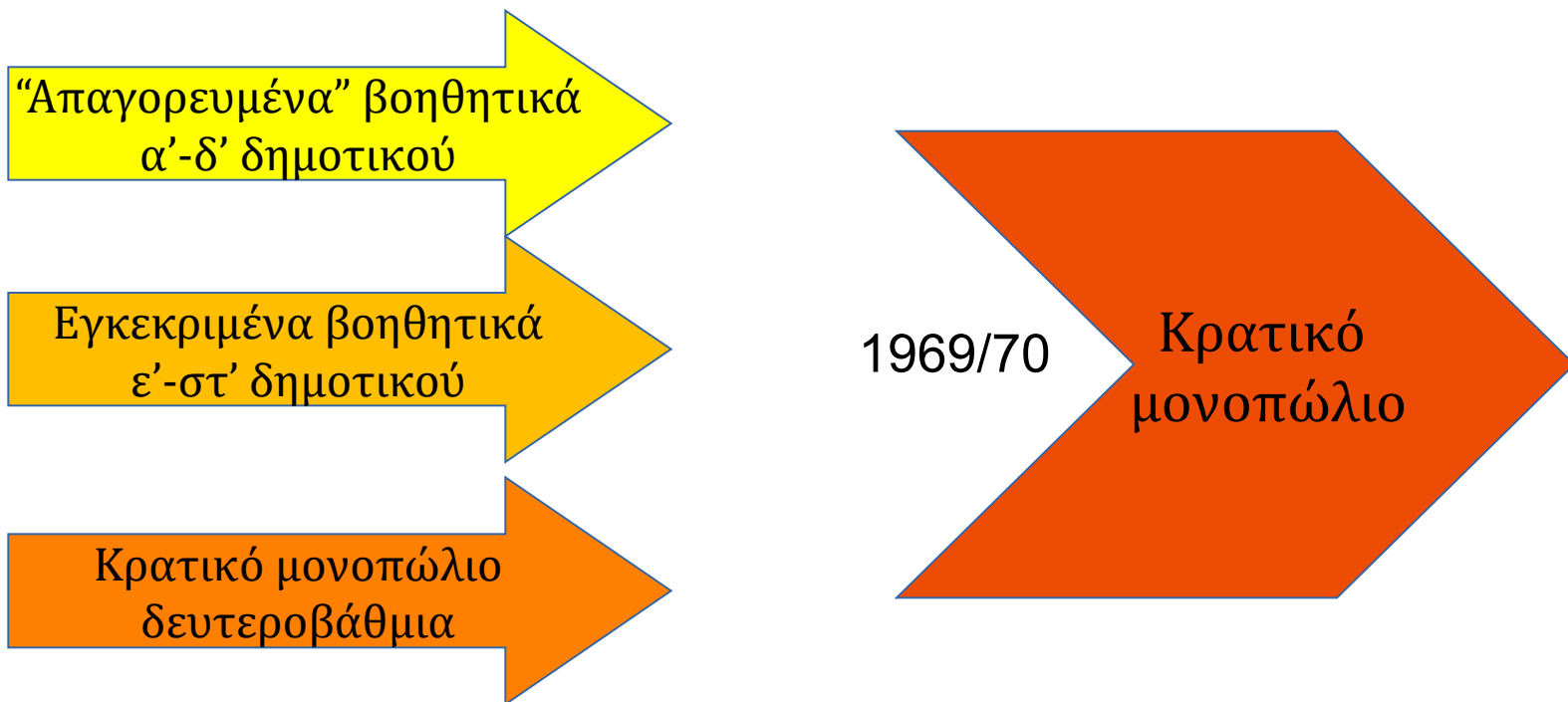
Γ. Κοκκορού-Αλευρά: ομότιμη Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών·

Β. Σκουλάτος: διδάκτορας ιστορικός, Σχολικός Σύμβουλος.

Δ. Τάσεις και καινοτομίες

- Τρεις παράλληλες πολιτικές.
- Σταδιακά συγχωνεύονταν στην πολιτική του κρατικού μονοπωλίου.

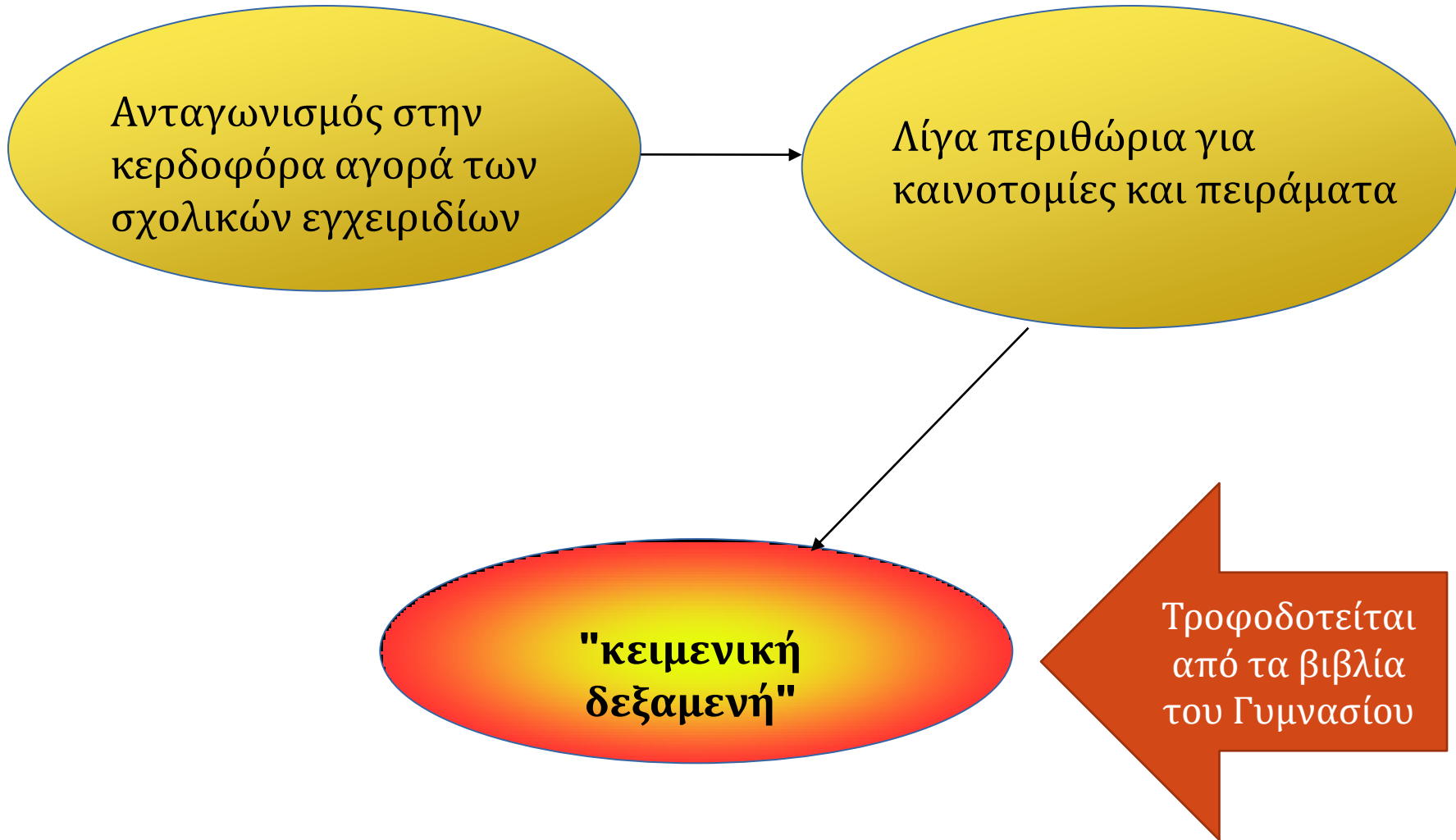
- «Τόσον μέγα ύψος είχε το άγαλμα, ώστε οι παραπλέοντες το Σούνιον έβλεπον τας ανεφέλους ημέρας την αιχμήν του δόρατος της θεάς να ακτινοβολή υπό την λάμψιν του ηλίου» (Μαλλιαρός, 1949: 140).
- «Τόσο μεγάλο ήταν το ύψος του (14 μέτρα), ώστε το έβλεπε κανείς από το ακρωτήριο Σούνιο» (Οικονόμου, 1965).
- «Τόσον μέγα ήτο το ύψος του ώστε οι παραπλέοντες το Σούνιον έβλεπον την αιχμήν του δόρατος της θεάς» (Μαλλιαρός κα, 1972: 198)
- «Ήταν τόσο μεγάλο, ώστε οι ναυτικοί έβλεπαν από το Σούνιο το δόρυ και το κράνος της θεάς» (Λυμπεροπούλου-Τζωρτζακάκη, 1973: 169).
- «Ήταν τόσο μεγάλο, που οι ταξιδιώτες, όταν έφταναν στο Σούνιο, έβλεπαν την άκρη από το δόρυ που κρατούσε η θεά» (Καματερού-Γλυτσή, 1975: 124).

Ανταγωνισμός στην
κερδοφόρα αγορά των
σχολικών εγχειριδίων

Λίγα περιθώρια για
καινοτομίες και πειράματα

"κειμενική
δεξαμενή"

Τροφοδοτείται
από τα βιβλία
του Γυμνασίου

- Ποσότητα: δεν είναι συνώνυμη της ποιότητας ή του πλουραλισμού.
- Χούντα του 1967: επιβολή του κρατικού μονοπωλίου στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- 1987: ορόσημο, η ιστορική εκπαίδευση για το δημοτικό σχολείο απελευθερώνεται από την προσαρμογή - περίληψη του περιεχομένου των σχολικών βιβλίων της δευτεροβάθμιας
- 2001: η εκπαιδευτική φιλοσοφία του δημοτικού και αυτή της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συνδέονται στενότερα

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ιδεολογική βάση της Αρχαίας Ιστορίας: αδιαμφισβήτη.
- Εγχειρίδια της Αρχαίας Ιστορίας : κειμενικό συνεχές.
- Δύο ορόσημα: Καλογεροπούλου 1965/1975, Ακτύπης κ.α. 1987.
- Εκπαιδευτική πολιτική → περιεχόμενο των εγχειριδίων/καινοτομιών.

Σας ευχαριστώ!